

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระยะก่อนและหลังฝึกสอน และหาความแตกต่างของทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนแยกตามกลุ่มที่เลือกอันดับเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ พร้อมทั้งหาขอเสนอแนะในการปรับปรุงโปรแกรมการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตฝึกสอนสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2522 จำนวน 65 คน

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยคือ คะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู จำนวน 60 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของเรนนีส ลิคเอร์ท (Rensis Likert) แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูฉบับนี้มีความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ 0.78 และมีความตรง (Validity) โดยการตัดสินของ ผู้ทรงคุณวุฒิ (Experts' Judgement) จำนวน 5 คน การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูไปแจกให้นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ในระยะก่อนและหลังฝึกสอน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดทัศนคติมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างมัธยเลขคณิตของคะแนนทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนทั้งในระยะก่อนและหลังฝึกสอน โดยการทดสอบค่าซี (Z-Test) วิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อหาความแตกต่างของทัศนคติต่อวิชาชีพครู แยกตามกลุ่มที่เลือกอันดับเข้าศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ และหาค่ามัธยเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายในส่วนที่เป็นความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนที่มีต่อโปรแกรมการผลิตครูของคณะศึกษาศาสตร์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ

1. ทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษาในระยะก่อนและหลังฝึกสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
2. ทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา ในระยะก่อนฝึกสอน แยกตามกลุ่มที่เลือกอันดับเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
3. ทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา ในระยะหลังฝึกสอน แยกตามกลุ่มที่เลือกอันดับเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
4. ทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา พิจารณาจากอันดับในการเลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ระหว่างอันดับที่ 1, 2, 3 และระหว่างอันดับที่ 5 และ 6 มีทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01
5. ทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอนที่เลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์เป็นอันดับที่ 1, 2 และ 3 แตกต่างกับทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูของนิสิตฝึกสอนที่เลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์เป็นอันดับที่ 4, 5 และ 6 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01
6. นิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าระยะเวลาการจัดประสบการณ์วิชาชีพรูก่อนฝึกสอนและระยะเวลาของการฝึกสอนมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง และในระหว่างฝึกสอนประสบปัญหามากในการนำความรู้และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ไปปฏิบัติในการสอน และต่างมีความเห็นว่าเทคนิคการนิเทศก์ของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และโรงเรียนฝึกสอนมีส่วนเสริมสร้างทักษะศกคิที่อวิชาชีพรูมาก ส่วนด้านความสะดวก ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ที่คณะครุศาสตร์จัดให้ระหว่างฝึกสอนและการวัดผลการฝึกสอนมีผลปานกลาง ท่อทักษะศกคิที่อวิชาชีพรู ระยะก่อนฝึกสอนนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูในระดับปานกลาง แต่เมื่อฝึกสอนแล้วมีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ได้ผลการวิจัยตรงกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้คือ ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษาในระยะก่อนและหลังฝึกสอนมีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัจนา บุญวานิช¹ ที่พบว่า นักเรียนฝึกหัดครูมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูก่อนและหลังฝึกสอนแตกต่างกันคือ มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูและอยากเป็นครูมากขึ้น ภายหลังจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศของ เอเดรา อี ลิปคอมบ์ (Edra E. Lipscomb)² เบิร์ล เจ บริม (Burl J. Brim)³ กิลเบอร์ท อี มาเซอร์ (Gilbert E. Mazer)⁴ และ ยีน อาร์มีสเต็ด มัวร์ฟิลด์ (Jean Armistead Moorefield)⁵ ซึ่งพบผลการวิจัยในลักษณะเดียวกันที่ว่าทัศนคติต่อวิชาชีพครูในระยะก่อนและหลังฝึกสอนมีความแตกต่างกัน เหตุที่ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันในระยะก่อนและหลังฝึกสอน อาจเป็นเพราะการ

---

¹วัจนา บุญวานิช, "การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพครูของนักเรียนฝึกหัดครู ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา ภาคการศึกษา 5 ประจำปีการศึกษา 2507"

²Edra E. Lipscomb, "A Study of Attitude of Student Teacher in Elementary Education," p.163.

³Burl J. Brim, "Attitude Change in Teacher Education Student," p 445

⁴Gilbert E. Mazer, "Attitude and Personality Change in Student Teacher of Disadvantaged Youth," p.120.

⁵Jean Armistead Moorefield, "A Study of Change Attitude and Selected Perceptions Among Social Studies Student Teacher," pp.5199A-5200A.

ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้รับประสบการณ์วิชาชีพครูและการมีประสบการณ์ในการสอนซึ่ง คณะครูศาสตร์จัดให้ตามโปรแกรมการผลิตครูช่วยให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครู เพราะทัศนคติของจะมีการ เปลี่ยนแปลงเมื่อได้รับประสบการณ์ การ เรียนรู้และอาศัยการกระทำ หรือการปฏิบัติจริง และจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนิสิตฝึกสอนปรากฏว่าหลังฝึกสอน แล้วนิสิตส่วนใหญ่มีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูในระดั้มาก ซึ่งต่างจากระยะก่อนฝึกสอน ซึ่งอยู่ในระดั้มานกลางเท่านั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่านิสิตฝึกสอนสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มีทัศนคติ ต่ออาชีพครู เปลี่ยนแปลงไปในทางนิมาม (Positive) หลังจากฝึกสอนแล้ว

จากการพิจารณาตามกลุ่มที่เลือกอันคัมเข้าศึกษาในคณะครูศาสตร์ของนิสิตฝึกสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ พบว่า ในระยะก่อนฝึกสอนทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกันตามอันคัม ในการเลือกเข้ามาศึกษาในคณะครูศาสตร์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในการเลือกอันคัมคณะต่าง ๆ ในการสอบคัดเลือก เข้ามาหาวิทยาลัยซึ่งนิสิตมี สิทธิเลือกได้ 6 อันคัมนั้น นอกจากนิสิตจะเลือกได้ตามความสนใจแล้ว ยังพิจารณาถึงระดับของ ความสามารถของตน จำนวนผู้สมัคร สอบคัดเลือก ระดับคะแนนสูงสุดและต่ำสุดของแต่ละ คณะที่มีผู้ทำไว้ในปีที่ผ่านมา หรือเลือกตามเพื่อน ตามความต้องการของบิดามารดาและ ผู้ปกครอง เป็นต้น เมื่อไ้ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาศึกษาในคณะครูศาสตร์ ได้รับการ อบรมศึกษาตามโปรแกรมการผลิตครูในค่านต่าง ๆ ซึ่งเน้นหนักไปในค่านทฤษฎีและวิชาการ จึงอาจทำให้ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตยังไม่เกิดการ เปลี่ยนแปลงไปในทางหนึ่งทางใด แต่ เมื่อไ้ออกฝึกสอนได้รับประสบการณ์วิชาชีพครู มีความสัมพันธ์กับการ เรียน การสอนกับนักเรียน โรงเรียน อาจารย์พี่เลี้ยง และไ้รับคำแนะนำในค่านเทคนิคการสอนต่าง ๆ จากอาจารย์ นิเทศก์ ซึ่งเป็นการได้รับประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการปฏิบัติจริง จึงทำให้เกิดการ เปลี่ยน แปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครู และเมื่อพิจารณาจากกลุ่มที่เลือกอันคัมเข้าศึกษาในคณะครูศาสตร์ ก็จะมีผลต่อทัศนคติต่อวิชาชีพครูด้วย คือ นิสิตฝึกสอนที่เลือกเข้าศึกษาในคณะครูศาสตร์ ระหว่างอันคัมที่ 1, 2 และ 3 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน แต่นิสิตฝึกสอนที่เลือก ระหว่าง 3 อันคัมนี้จะมีทัศนคติต่อวิชาชีพครูแตกต่างกับนิสิตฝึกสอนที่เลือกอันคัมที่ 4, 5 และ 6 ผลการวิจัยที่พบนี้อาจเป็นเพราะนิสิตฝึกสอนที่เลือกอันคัมที่ 1, 2 และ 3 มีทัศนคติที่คงเดิม

ที่มีความสนใจและต้องการที่จะเรียนในคณะครุศาสตร์มากกว่านิสิตฝึกสอนที่เลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์เป็นอันดับที่ 4, 5 และ 6 เมื่อได้รับประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการปฏิบัติจริงก็ยิ่งทำให้ทัศนคติต่อวิชาชีพครูเด่นชัด และเปลี่ยนแปลงไปจากระยะก่อนฝึกสอน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) ของฮอฟแลน เจนีส และเคลลี (Holvland Janis and Kelley)¹ ที่ว่า ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงเมื่อบุคคลได้รับการเรียนรู้และเกิดความคิดใหม่ ๆ ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดได้มากน้อยเพียงใดของอาศัยการเสริมแรง และองค์ประกอบสำคัญของการเสริมแรง คือ ต้องมีความสนใจ ความเข้าใจ จึงเกิดการยอมรับในสิ่งนั้น ๆ ส่วนนิสิตฝึกสอนที่เลือกเข้าศึกษาคณะครุศาสตร์เป็นอันดับที่ 5 และ 6 มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะโดยปกติผู้สมัครสอบคัดเลือกจะเรียงลำดับคะแนนต่าง ๆ ตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคน ฉะนั้นจึงปรากฏว่านิสิตฝึกสอนที่เลือกเข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์เป็นอันดับที่ 5 และ 6 มีทัศนคติและความพอใจต่อวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน

ความคิดเห็นต่อโปรแกรมการผลิตครูของคณะครุศาสตร์ ในด้านระยะเวลา การจัดประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนและหลังฝึกสอน นิสิตส่วนใหญ่เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลางที่จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพการเรียนการสอนได้เพียงพอ แต่นิสิตส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการนำความรู้และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ไปปฏิบัติ อาจเป็นเพราะสภาพการเรียนการสอน นักเรียน และโรงเรียนแต่ละแห่งมีสภาพแตกต่างกัน ประกอบกับนิสิตเพิ่งจะเริ่มฝึกสอน จึงอาจประสบปัญหาในการนำความรู้และเทคนิคการสอนไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอน นักเรียน และโรงเรียนได้ แต่เมื่อได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และการรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ก็อาจทำให้ปัญหาต่าง ๆ หดหายไปที่สุดในที่สุด เพราะอาจารย์นิเทศก์เป็นผู้มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำด้านการสอน อุปกรณ์ ตลอดจนช่วยให้ นิสิตฝึกสอนสามารถประเมินผลตนเองเพื่อหาทางปรับปรุงการสอนให้

¹Chester A. Insko, Theories of Attitude Change, pp.12-13.

ดีขึ้น มีความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพครู¹ ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่ต่างก็มีความเห็นว่าอาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศมีส่วนสำคัญอย่างมากในการเสริมสร้างทัศนคติต่อวิชาชีพครู ในด้านความช่วยเหลือจากคณะครูศาสตร์ และการวัดผลการฝึกสอนมีผลปานกลางต่อทัศนคติวิชาชีพครู เพราะการสอบสอน หรือคะแนนจากการฝึกสอนอาจทำให้นิสิตฝึกสอนเกิดความกังวลใจหรือไม่พอใจเมื่อใดคะแนนไม่เป็นไปตามที่หวังไว้ ซึ่งอาจมีผลต่อทัศนคติวิชาชีพครู แต่อย่างไรก็ตาม นิสิตส่วนใหญ่ก็มีความปรารถนาจะประกอบอาชีพครูในระดับมากหลังจากฝึกสอนแล้ว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่านิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่านิสิตฝึกสอนสาขาวิชาสังคมศึกษา มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับสูงน่าพอใจ แต่สถาบันผลิตครูระดับต่าง ๆ ทุกแห่งควรปรับปรุงโปรแกรมการผลิตครูที่เน้นการพัฒนาทัศนคติต่อวิชาชีพให้อยู่ในระดับสูงที่สุด ทั้งนี้เพราะนอกจากมีความรู้และคุณปกครองของนักเรียนจะไม่มีโอกาสอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดแล้ว ครูโดยเฉพาะครูสังคมศึกษาก็เป็นผู้มีโอกาสและบทบาทสำคัญยิ่งในการอบรม ปลูกฝัง และพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้ ความคิด มีคุณธรรมเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติตามระบอบประชาธิปไตย ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้ผ่านการศึกษาค้นคว้า การศึกษาและเป็นครูสังคมศึกษาคนหนึ่งจึงใคร่เสนอแนะแนวทางที่อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังทัศนคติต่อวิชาชีพครูดังนี้

¹Dwight K. Curtis, et al., Achieving Quality in Off-Campus Professional Laboratory Experience (Iowa : Iowa Teacher College Press, 1968), pp. 29-30.

ข้อเสนอแนะต่อสถาบันผลิตครู

1. สถาบันผลิตครู โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรปลูกฝังทัศนคติที่ต่อวิชาชีพครูตั้งแต่เริ่มแรก เน้นบทบาทความสำคัญของครูที่มีต่อสังคมให้เห็นว่าอาชีพครูมีเกียรติสูง นายกย่อง ให้ความรู้เกี่ยวกับรายได้ โอกาสในการดำเนินอาชีพให้ถูกต้อง ซึ่งอาจทำได้ในรูปของการปฐมนิเทศ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ต่อวิชาชีพครู เช่น กิจกรรมวันครู วันก่อตั้งสถาบัน เป็นต้น ส่งเสริมให้มีการค้นคว้าเกี่ยวกับงานของครูไทย เช่น ชีวิตประวัติ ผลงาน วิธีสอน ฯลฯ เพื่อเป็นการปลูกฝังทัศนคติที่ต่อวิชาชีพครูและเป็นตัวอย่างแก่นิสิตนักศึกษาครูต่อไป

2. สถาบันผลิตครูทุกระดับควรร่วมมือกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในการจัดแนะแนวค่านิยมที่ขึ้นในโรงเรียน เพื่อจูงใจนักเรียนให้เกิดความสนใจอาชีพครูมากขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยให้นิสิตแต่ละสถาบันออกไปจัดบริการสนทนาระหว่างอาชีพการศึกษาขอ โดยเน้นไปในค่านิยมอาชีพครู ตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจต่ออาชีพครูได้อย่างถูกต้อง อันจะเป็นประโยชน์ต่อการคัดเลือกผู้มีความตั้งใจ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และมีสติปัญญาสูง เข้าศึกษาในสถาบันผลิตครูมากขึ้น ซึ่งการคัดเลือกควรทำด้วยความรอบคอบ มีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมกับงานครูและมีวิธีการสรรหาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

3. สถาบันผลิตครูควรจัดสภาพสิ่งแวดล้อมให้สนองต่อความต้องการของนิสิตนักศึกษาให้มีสภาพ "น่าเรียน" นำเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ให้มากขึ้น เพื่อเตรียมให้นิสิตนักศึกษามีความพร้อมทางวิชาการก่อนออกฝึกสอน และความพร้อมนี้จะเป็นแรงจูงใจให้นิสิตนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

4. สถาบันผลิตครูควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างสถาบันผลิตครูด้วยกัน หรือขยายวงกว้างออกไปยังสถาบันวิชาชีพอื่น เพื่อบุคคลอาชีพอื่นจะได้รู้จักมองสังคมครูด้วยทัศนคติที่ดี ซึ่งจะทำให้ให้นิสิตนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครูมากขึ้น เพราะเป็นที่ยอมรับ ใ้รับการยกย่องจากสังคม

5. การฝึกสอนมีความสำคัญมากต่อการเสริมสร้างทัศนคติที่ต่อวิชาชีพครู สถาบัน

ผลิตครู ควรทำความเข้าใจ และร่วมมือกับโรงเรียนต่าง ๆ อย่างจริงจัง เน้นให้เห็น ความสำคัญของการฝึกสอนซึ่งจะทำให้ผลิตฝึกสอนได้รับประสบการณ์วิชาชีพเพื่อเป็นครูที่ดี ท่อไป นอกจากนี้สถาบันผลิตครู และอาจารย์นิเทศก์ควรส่งเสริมให้ผลิตฝึกสอนเกิดความ มั่นใจในการสอน ไม่มองเห็นการฝึกสอนเป็นสิ่งที่น่ากลัว พร้อมทั้งให้คำแนะนำ และความ ช่วยเหลือในต่าง ๆ อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะต่อสถาบันที่เกี่ยวข้อง

1. โรงเรียนฝึกสอนก็มีความสำคัญมากต่อการ เสริมสร้างทัศนคติที่ดี ต่อวิชาชีพครู ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญต่อการฝึกสอน คัดเลือกอาจารย์ที่เลี้ยง ที่สามารถเป็นแบบอย่าง "ครูที่ดี" มีความรู้ และประสบการณ์เพียงพอที่จะช่วยเหลือ ให้ คำแนะนำให้กำลังใจแก่นิสิตฝึกสอนได้เป็นอย่างดี
2. สถานศึกษาทุกระดับควรส่งเสริมครูประจำการให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ควบคู่การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่ดี เหมาะแก่การทำงาน มีหนังสือ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอที่จะใช้ในการ เตรียมการสอน และเป็นอุปกรณ์การสอน นอกจากนี้ผู้บริหารควรให้การยกย่องให้เกียรติ เห็นความสำคัญของครู มีความยุติธรรม ส่งเสริม กำลังใจในการทำงานของครู ส่งเสริมให้ร่วมมือกันทำกิจกรรมทางวิชาการ สันทนาการ สวัสดิการ และการบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคมเป็นประจำเพื่อให้ได้รับการยกย่องจากสังคม
3. ผู้บริหารควรพิจารณาปรับปรุงส่งเสริมวิหะฐานะครูให้มีขอบข่ายการ ส่งเสริม ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงมาตรฐานที่ดีและมุ่งให้ครูสามารถปฏิบัติงานใน หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ว่าสามารถหาความ ก้าวหน้าได้เป็นอย่างดี
4. ครูในโรงเรียนทุกระดับควรปลูกฝัง ฝึกอบรม ให้นักเรียนมีความรักเคารพ ครู อาจารย์ ให้มากขึ้น เพื่อทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
5. สถาบันการศึกษาทุกระดับควรคัดเลือกครูประจำการที่มีคุณธรรม มีผลงาน

คือเกณฑ์ประเทศและประกาศเกียรติคุณใน "วันครู" นอกจากนี้อาจมีการประกวดอุปกรณ์การสอน ผลงานวิจัย ฯลฯ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานและทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจทำการวิจัย

1. ควรมีการร่วมมือกันระหว่างนักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวัดทัศนคติในการสร้างแบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครูฉบับมาตรฐานซึ่งเหมาะกับสังคมไทย เพื่อใช้วัด และศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิต นักศึกษา ครู และสนับสนุนให้สถาบันผลิตครูนำไปใช้ อันจะเป็นประโยชน์ในการสร้างครูที่มีคุณภาพและมีทัศนคติที่ดีต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนิสิตทุกสาขาวิชา
3. ควรมีการติดตามผลนิสิตที่จบการศึกษาออกไปว่ามีทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครูหรือไม่ มากน้อยเพียงใด
4. ควรศึกษาถึงแรงจูงใจ หรืออิทธิพลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครู
5. ควรศึกษาทัศนคติและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครู ของครูประจำการทั่วประเทศ ที่มีประสบการณ์การทำงานในระยะเวลาด่าง ๆ กัน
6. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่อวิชาชีพครูระหว่างนิสิต นักศึกษาครู และครูประจำการที่มีประสบการณ์การทำงานในระยะเวลาด่าง ๆ กัน